

De voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA 's-Gravenhage

Den Haag
13 oktober 2004

Ons kenmerk
DCE/04/47556

Uw brief van
14 september 2004

Onderwerp
Inlichtingen oprichting stichting Erfgoed Actueel

Bijlage(n)
brief ARK

In uw brief van 14 september jl. deelt u mede dat de Kamer nadere inlichtingen wenst te ontvangen over de voorgenomen oprichting van de Stichting Erfgoed Actueel (Kamerstukken 2003/04, 29 699, A en nr.1). Op 21 september ontving ik de vragen van de vaste kamercommissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Hierbij doe ik u de antwoorden toekomen.

1.

Is bij het besluit tot oprichting van deze stichting rekening gehouden met de uitkomsten van het rapport Kohnstam 'Een herkenbare staat' d.d. 9 juli 2004 (BZK04-458)' inzake zelfstandige bestuursorganen (zbo's)? Is overwogen de oprichting van de stichting uit te stellen tot nadat het rapport Kohnstam door kabinet en Kamer is besproken?

Bij het besluit tot oprichting van de stichting Erfgoed Actueel is rekening gehouden met het rapport Kohnstam inzake zelfstandige bestuursorganen. Er is niet gewacht op het moment dat het rapport door kabinet en Kamer is besproken om de volgende reden. Dit interdepartementale beleidsonderzoek (IBO) richt zich op organisaties, waaronder zelfstandige bestuursorganen, die openbaar gezag uitoefenen en/of een (wettelijke) rijkstaak uitvoeren waar de ministeriële verantwoordelijkheid een rol speelt. Bij de op te richten stichting Erfgoed Actueel is sprake van afstoting van een aantal feitelijke werkzaamheden die wel vanuit beleidsoptiek waardevol worden geacht, maar waartoe het rijk niet wettelijk of anderszins verplicht is en die naar hun aard niet bij de overheid thuishoren. Gelet op deze afstoting en daardoor de afwezigheid van ministeriële verantwoordelijkheid bestaat er geen aanleiding de bespreking van het IBO-rapport af te wachten.

2.

Waarom wordt de informatie- en onderzoeksfunctie van het departementale projectbureau Erfgoed Actueel niet (meer) als een overheidstaak gezien?

De informatie- en onderzoeksfunctie kan gekwalificeerd worden als een typische branchetaak en is daarmee geen overheidstaak. Na acht jaar stimuleren door de overheid vanuit beleidsmatig belang is deze functie rijp om door de sector zelf te worden vervuld, en een geschikte uitvoerder bestond al in de vorm van Cultuurnetwerk Nederland (die rijkssubsidie ontvangt). Juist deze functie kan namelijk worden gecombineerd met het landelijk verzamelen en verspreiden van informatie over kunsteducatie.

3.

Wat is het verschil tussen de situatie in 2000 toen werd besloten het projectbureau nog vier jaar te continueren en de huidige situatie waarbij de kwetsbaarheid van erfgoededucatie erkend wordt?

In 2000 stond de erfgoededucatie nog in de kinderschoenen. De verwachting was toen dat na vier jaar de situatie anders zou zijn. Inmiddels is de branche inderdaad sterker, hetgeen blijkt uit het feit dat men voldoende vertrouwen in de toekomst heeft om zelf de stichting op te richten. Echter, de erfgoededucatie is nog niet sterk genoeg om een branche-organisatie in de lucht te houden. Het risico is aanwezig dat bij een kwetsbare positie de erfgoededucatie wordt overwoekerd door de kunsteducatie, waar een wezenlijk andere aanpak voor geldt. Daarom is, mede op advies van de Raad voor Cultuur, gekozen voor een door het rijk gesubsidieerde aparte organisatie, die niet langer onderdeel is van het departement.

4.

Waarom is de directeur van Erfgoedhuis Zuid-Holland aangewezen als de oprichter van de nieuwe stichting? Hoe zijn de 'andere spelers uit de erfgoedsector' geselecteerd die nauw zullen worden betrokken bij de oprichting?

De directeur van het Erfgoedhuis Zuid-Holland is voorzitter van het landelijk overleg van directeuren van provinciale erfgoedhuizen en een belangrijke vertegenwoordiger van de erfgoededucatieve branche. Hij maakt bovendien deel uit van een adviesgroep die het proces van analyseren en herbeleggen van taken en oprichten van de stichting van nabij heeft gevolgd. Die adviesgroep bestaat naast hem uit deskundigen uit erfgoedbranche en onderwijsbranche.

5.

Wat is de kerntaak van de overheid op het gebied van cultuur- en erfgoededucatie? Is het wenselijk dat de op te richten stichting zich gaat bezighouden met strategische beleidsbeïnvloeding? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?

De kerntaak van de overheid op het gebied van cultuur- en erfgoededucatie is beleidsontwikkeling en een voorwaardenscheppende functie. De stichting zal zich dus niet bezighouden met beleidsontwikkeling, maar met (1) deskundigheidsbevordering en advies, (2) netwerkvorming, (3) collectieve promotie en (4) belangenbehartiging.

Onder dat laatste, in eerdere versies van het concept-ondernemingsplan wel eens omschreven als 'strategische beleidsbeïnvloeding', wordt verstaan: het samen met en ten behoeve van de branche inspelen op het beleid van de verschillende overheden op het gebied van onderwijs en cultuur.

Versterking van de educatieve rol van de provinciale erfgoedhuizen staat hierbij centraal.

6.

Op welke wijze wordt de erfgoededucatie thans verankerd in het onderwijs? Wordt hier in het curriculum ook tijd voor vrijgemaakt?

Erfgoededucatie wordt door middel van diverse projecten verankerd in het onderwijs. Zo is er het project 'Erfgoed à la carte' waarin, voortbouwend op het Leidse museum en school-project, doorlopende leerlijnen op het gebied van cultureel erfgoed in het primair onderwijs worden ontwikkeld. Andere projecten richten zich op erfgoededucatie in het voortgezet onderwijs, de Pabo's en de lerarenopleidingen. In de nieuwe kerndoelen voor het primair onderwijs wordt erfgoededucatie genoemd en er zal met het ingaan van die kerndoelen dus op meer structurele wijze dan voorheen het geval was ruimte voor gemaakt worden in het curriculum.

7.

Wat is de motivatie voor de keuze voor een stichting als rechtsvorm?

De stichtingsvorm sluit aan bij het ideële – not for profit – karakter van Erfgoed Actueel en het feit dat de organisatie geen winstoogmerk heeft en geen onderneming drijft. Het geeft de nodige flexibiliteit en daadkracht aan de organisatie (mede met behulp van een kundig en sterk bestuur).

8.

Kan het advies van de Rekenkamer aan de Kamer worden gezonden, gezien het feit dat voor het doen oprichten van een privaatrechtelijke rechtspersoon door de staat, zoals bedoeld in artikel 34, eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2000, het gebruikelijk is het verplichte advies van de Algemene Rekenkamer aan de Kamer te zenden. Waarom heeft de Kamer deze achtergrondinformatie niet ontvangen?

De Comptabiliteitswet vereist dat overleg wordt gevoerd met de Algemene Rekenkamer alvorens de ministerraad om een oordeel wordt gevraagd. Ambtelijk was reeds gewisseld dat er geen nadere opmerkingen bij het voorliggende voorstel bestonden. De brief van de Algemene Rekenkamer is als

bijlage bij deze brief gevoegd. In mijn brief aan de Kamer is abusievelijk het woord 'ambtelijk' weggefallen, waardoor de suggestie werd gewekt dat het College zich reeds formeel had uitgesproken.

9.

Kan de zinsnede 'De stichtingsvorm verschaft de organisatie de flexibiliteit die nodig is om in te kunnen spelen op de snel veranderende omstandigheden in de culturele en onderwijs sector' worden toegelicht?

De stichtingsvorm maakt dat de organisatie snel en daadkrachtig kan opereren zonder ingewikkelde vergaderstructuren met advies- of toezichtraden en leden. De wendbaarheid van de stichting sluit aan bij het dynamische karakter van de culturele en onderwijswereld en bij de ondersteunende en implementerende rol van de stichting daarbij. Zie ook het antwoord op vraag 7.

10.

Wat waren de resultaten van het overleg met de Algemene Rekenkamer dat op grond van artikel 96, lid 2 van de Comptabiliteitswet heeft plaatsgevonden?

Zie 8. en zie ook de bijgevoegde brief van de Algemene Rekenkamer.

11.

In welke situatie zal de staatssecretaris afzien van de stopzetting van de directe subsidie, buiten de cultuurnota om zoals is geregeld tot 2008? Kan de ontwikkeling van de erfgoededucatie hier invloed op hebben?

Het is denkbaar dat na 2008 het besluit wordt genomen om de directe subsidie te continueren ('afzien van de stopzetting van'), bijvoorbeeld omdat de erfgoededucatie zich zodanig heeft ontwikkeld dat nog steeds (directe) steun van de overheid bij een branche-organisatie nodig is. Het streven is echter dat de stichting zich zodanig positioneert dat dat niet nodig is, en/of dat de branche de stichting gaat steunen. Mocht dat niet het geval zijn dan kan de stichting ook nog een aanvraag indienen voor cultuurnotasubsidie. Ik ga er dus vanuit dat subsidie buiten de cultuurnota om na 2008 niet langer nodig is. Zie ook vraag 12. en 19.

12.

Wat zal de staatssecretaris doen wanneer vanaf 2008 de stichting geen subsidie krijgt uit de Cultuurnota-gelden, maar cultuureducatie in het land nog steeds kwetsbaar is?

De staatssecretaris van OCW beslist over het al dan niet toekennen van cultuurnotasubsidie, op advies van de Raad voor Cultuur. De positie van erfgoededucatie zal zeker een aspect zijn dat meegewogen

wordt bij de beoordeling van de aanvraag. Verwachting en streven is dat de branche daadkrachtiger wordt en dat de stichting zich actief positioneert. Als die positie zwak blijft, maar de staatssecretaris besluit desondanks de stichting geen cultuurnotasubsidie toe te kennen, zal de stichting zelf moeten bepalen hoe haar toekomst er zonder subsidie uitziet. Mogelijk zal de branche de stichting kunnen ondersteunen, mogelijk zal de stichting allianties met andere organisaties aangaan, mogelijk zal de stichting zichzelf opheffen.

13.

Is bij de verzelfstandiging van overheidstaken de keuze voor een stichtingsvorm gebruikelijk? Kunnen andere voorbeelden genoemd worden?

De stichtingsvorm is een zeer gebruikelijke vorm voor het onderbrengen van taken die voorheen bij het rijk waren belegd. Ook in de erfgoedsector is deze vorm veel gebruikt. Zo zijn alle voormalige rijksmusea bij hun verzelfstandiging overgegaan op de stichtingsvorm.

14.

Wie zullen worden benoemd in het bestuur van de stichting?

In het bestuur worden benoemd:

Eric Jacob Fischer

Maria Cristina Rosalia Grever

Pim W.J. Hiemstra

Johannes Cornelis Verheij

Mabel Schalijs

Marjolein Miranda de Boer

15.

Is het juist dat het personeel van de oude OCW-afdeling in dienst wordt genomen van de nieuwe stichting?

Ja

16.

Moet de personeelsverschuiving worden beschouwd als reductie van het personeelsvolume zoals is afgesproken door het kabinet? Zo nee, hoe moet het dan worden beschouwd?

Nee, het personeel van het huidige tijdelijke projectbureau Erfgoed Actueel wordt betaald uit programmagelden. De personeelsverschuiving moet worden beschouwd als een verzelfstandiging.

waarbij het budget meegaat. Dit moet los worden gezien van de taakstellingsopdracht van OCW (dat betreft fte's op de apparaatskosten).

17.

Welke successen heeft het departementale projectbureau Erfgoed Actueel al behaald?

Successen die op het conto van het departementale projectbureau Erfgoed Actueel geschreven kunnen worden:

- Positionering van provinciale erfgoedhuizen als knooppunten voor erfgoededucatie
- Opzetten van een netwerk van onderwijsconsulenten in erfgoedhuizen
- In samenwerking met Edventure (koepel van onderwijsbegeleidingsdiensten) opzetten van een netwerk van onderwijsbegeleidingsdiensten die speciaal gericht zijn op erfgoededucatie
- Cultureel erfgoed heeft een plek gekregen in de zeer summiere nieuwe kerndoelen voor het primair onderwijs
- De culturele omgeving speelt een belangrijke rol in de nieuwe eindtermen aardrijkskunde
- Samen met de koepels van het erfgoed realiseren van meer samenwerking tussen de verschillende sectoren (onder meer in het kader van 'cultuurvouchers')
- In de markt zetten van een inhoudelijk sterk magazine (Oud Nieuws) met nu meer dan 6000 - gevraagde - abonnementen
- Op 18 pabo's is expliciet aandacht voor cultureel erfgoed in de mens- en maatschappijvakken
- Geslaagde promotie en facilitering van het gebruik van cultureel erfgoed in de beroepsgerichte vakken van het vmbo
- Ontwikkelen van een generiek model voor erfgoededucatie met gedigitaliseerd erfgoed

18.

Wat is de financiële situatie van het departementale projectbureau?

Het bureau ontvangt tot en met dit jaar een vast apparaatskostenbudget. Daarnaast ontvangt het bureau variabele programmagelden voor de uitvoering van specifieke projecten.

19.

Kan nader worden ingegaan op het begrip 'tijdelijk' subsidiëren hetgeen het ministerie van OC&W zal doen omdat de branche nog in ontwikkeling is en nog niet stevig genoeg is om de stichting zelfstandig te financieren?

De eerste vier jaar subsidieert OCW de exploitatiekosten van de nieuwe stichting, die tenminste gelijk zijn aan de huidige apparaatskosten. De periode van vier jaar geven stichting en branche samen ruim de tijd om de erfgoededucatie verder te positioneren en in te vullen, en tegelijk te bezien of de stichtingsvorm de gewenste en effectieve vorm is om de taken van Erfgoed Actueel goed uit te voeren.

Deze periode loopt parallel aan de cultuurnotaperiode 2005-2008 . Wil de stichting na 2008 voor subsidie van OCW in aanmerking komen, dan kan zij net als alle andere culturele instellingen een aanvraag voor de cultuurnota indienen. Of de stichting voor cultuurnotasubsidie in aanmerking komt, hangt af van de prestaties van de stichting, de context waarbinnen de stichting werkt, de aanvraag, de criteria in de nieuwe cultuurnota, het advies van de Raad voor Cultuur en de bestuurlijke en politieke prioriteiten die dan gelden.

20.

Waarom worden er in de stichtingsakte geen beïnvloedingsmogelijkheden voor de minister of de staatssecretaris geregeld? Welke mogelijkheden worden in de subsidierelatie geregeld?

De staatssecretaris heeft geen bevoegdheden in de stichting anders dan die uit de subsidierelatie voortvloeien. Hiervoor is gekozen omdat de taken die de stichting gaat uitvoeren geen overheidstaken zijn en er geen ministeriële verantwoordelijkheid voor geldt. In de subsidiebeschikking zullen voorwaarden voor de subsidieverlening worden gesteld en verplichtingen aan de subsidie worden verbonden. Als de stichting niet aan die voorwaarden voldoet of de verplichtingen niet nakomt heeft de staatssecretaris op basis van de subsidieregelgeving voldoende mogelijkheid om in te grijpen.

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

(mr. Medy C. van der Laan)